

S. Sayısı : 160

Devlet demiryolları ve limanları işletme umum müdürlüğü 1937 malî yılı hesabı katğisine aid mutabakat beyannamesinin sunulduğuna dair Divanı muhasebat riyaseti tezkere- sile Devlet demiryolları ve limanları işletme umum müdür- lüğü 1937 malî yılı katği hesabı hakkında kanun lâiyhası ve Divanı muhasebat encümeni mazbatası (3/246.1/319)

Devlet demiryolları ve limanları işletme umum müdürlüğü 1937 malî yılı hesabı katğisine
aid mutabakat beyannamesinin sunulduğuna dair Divanı Mu. Riyaseti tezkeresi (3/246)

T. C.

Divanı muhasebat

Sayı { U. 164584
      { II. 1134

30 - IV - 1940

Büyük Millet Meclisi yüksek Reisliğine

Devlet demiryolları ve limanları işletme umum müdürlüğünün 1937 malî yılı hesabı katğisine
aid mutabakat beyannamesinin bağılı olarak sunulduğunu en derin saygılarımla arz ederim.

Divanı muhasebat reisi

S. Oran

Beyanname

1 — Teşkilâtı esasiye ve muhasebei umumiye kanunları hükümlerine tevfikân Münakalât vekâle-
tince tanzim olunarak bir nüshası Divanı muhasebata gönderilmiş olan Devlet demiryolları ve liman-
ları işletme umum müdürlüğünün 1937 malî yılı katği hesabı muhasibliğün Divanca tedkik ve mu-
hakemesi icra edilmiş olan idare hesabı ile karşılaştırılarak görülen farklar ve sebepleri aid oldukları
cedvellerde arz ve izah olunmuştur.

2 — İdarenin 1937 bütçe kanununun beşinci maddesinde gösterilen hizmetlerin ifası için icrasına
salâhiyet verilen 4 milyon liralık istikrazın akdinelüzum hissedilmeksizin bu hizmetlerin normal va-
ridat ile idare olunduğu anlaşılmış olmakla mezkûr madde ile ifasına lüzum gösterilen irad ve tahsi-
sat kaydi muamelesine ihtiyaç kalmamıştır.

3 — Bütçe kanununun 6 ncı maddesinde 1937 senesi nakdî muamelâtının tedviri ve 600 000 lira-
ya kadar kömür, 1 000 000 liraya kadar malzeme ve ahşab travers stokları yapmak için kısa vade-
li istikraz akdine ve bono ihracına dair olan salâhiyet istimal edilmeyerek idarenin normal varidatı
ile 1 454 758 lira 40 kuruşluk malzeme ve 11 952 lira 77 kuruşluk kömür iddihar olunduğu ve ahşab
travers stokunun yapılmamış bulunduğu anlaşılmıştır.

4 — Şark hattının sermayesi olarak tahakkuk ettirilen 6 220 493 lira 75 kuruş satın alma mu-
kavelesi hükümlerine göre tesbit edilmiş bir mubayaa bedelinden ibaret olup uzunluğu 337 kilomet-
reyi bulan ve mülkiyeti Devlete aid bulunan bu hattın ancak işletme imtiyaz ve menafii ile malzeme-
sinin sabit tesisat kıymetine tekabül edebilen mubayaa bedelinden başka bu günkü kıymetinin takdir
ve tesbiti ile sermayeye ilâvesi için takdiri kıymet muamelesinin ifasına tevessül edilmiş bulunduğu
dairesinden bildirilmiş ise de bunun bir an evvelikmali ile sermayenin mikdarı hakikiye iblâğı şa-
yanı temenni bulunmuştur.

5. — Cedvellerde yazılı mesruhat nazarı dikkate alınmak şartile hesabı katgide gösterilen rakamların kabule şayan bulunduğunu arz ederiz.

Birinci Reis	D. : 1 Reisi	D. : 2 Reisi	D. : 3 Reisi	D. : 4 Reisi	Aza
<i>S. Oran</i>	<i>Faik Eke</i>	<i>A. Yurdakul</i>	<i>Â. Özgen</i>	<i>F. Erinc</i>	<i>B. Esen</i>
Aza	Aza	Aza	Aza	Aza	Aza
<i>Y. Z. Aslan</i>	<i>C. Dincer</i>	<i>M. Menemencioğlu</i>	<i>R. Bakuy</i>	<i>I. Erenli</i>	<i>H. Demirsoy</i>
Aza	Aza	Aza	Aza	Aza	
<i>N. Başak</i>	<i>E. R. Ayla</i>	<i>F. Özbudun</i>	<i>Z. A. Orbat</i>	<i>M. A. Apak</i>	
Müddeiumumî					
<i>Enver Arkun</i>					

Devlet demiryolları ve limanları işletme umum müdürlüğü 1937 mali yılı katgi hesabı hakkında Kanun lâiyhası (1/319)

T. C.

Başvekâlet

Karalar müdürlüğü

Sayı : 6/925

5 - III - 1940

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reislğine

Devlet demiryolları ve limanları işletme umum müdürlüğünün 1937 mali yılı hesabı katgisi hakkında hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 20 - II - 1940 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâiyhası esbabı mucibesile birlikte sunulmuştur.

Başvekil

Dr. R. Saydam

Esbabı mucibe

Devlet demiryolları ve limanları İşletme umumî idaresinin 1042 sayılı teşkilât kanununu tadil eden 1483 sayılı kanunun 12 nci maddesi hükmüne göre ihzarı gereken 1937 malî yılı katgi hesabı, inşaat dairesinin 1818 sayılı kanunla Nafia vekâletine bağlanması dolayısıyla yalnız işletme katgi hesabını ihtiva etmekte bulunmuş ve aşağıdaki kısımlardan tereküb etmiştir:

- 1 - Katgi hesab kanunu projesi,
- 2 - Masraf katgi hesab cedveli «A cedveli»,
- 3 - Varidat katgi hesab cedveli «B cedveli»,
- 4 - İdarî nakliyat hesabı,
- 5 - İşletme hesabı («A» Devlet demiryolları, «B» Bağdad şirketi),
- 6 - Kâr ve zarar hesabı,
- 7 - Bilânço.

1 — 1937 mali yılı bütçe sarfiyatı «32 309 454,72» liradır. İşbu sarfiyatın:

a) 29 787 962,20 lirası 1937 yılı bütçesine konulan 29 870 850,— liraya 3377 sayılı kanunla verilen 1 809 750,— lira munzam tahsisatın inzimamile ceman 31 680 600 liraya balig olan tahsile mukabil;

b) 2 421 492,52 lirası bütçe kanununun 5 nci maddesile 4 000 000 liraya kadar verilen mezuniyete istinaden;

c) 100 000 lirası Havayolları Devlet işletme idaresinin 1937 malî yılı 3200 sayılı bütçe kanunu

mucibince;

sarfolunmuştur.

Masraf bütçesinin :

a) 6 ncı faslının 5 nci mahkeme masrafları maddesinin 23 000 lira tahsisatına mukabil 1 821,99 lira fazlasile 24 821,99 lira;

b) 7 nci faslının 9 ncu tahmil ve tahliye ücretleri maddesinin 203 000 lira tahsisatına mukabil 169 880,35 lira fazlasile 372 880,35 lira;

c) 9 ncu faslının 3 ncü reddiyat ve bilet satışı aidatı maddesine konmuş olan 400 000 lira tahsisata mukabil 79 653,65 lira fazlasile 479 653,65 lira;

sarfolunmuştur.

Konulan tahsisata nazaran sözü geçen üç maddeden yapılan ceman 251 355,99 lira fazla sarfiyat bütçe kanununun 9 ncu maddesine istinad eder.

Sarfolunmayan 2 143 993,79 lira tahsisatın iptali teklif olunmuştur.

2 — Trabzon - İran hudud transit yolu otobüs, kamyon ve otomobil işletmesinin masrafları 139 991,67 liradır. Varidatı ise:

26 725,12	lirasına	Yoleu
2 714,42	»	Yoleu ağırlığı
28 227,96	»	Paket ve ticarî eşya
161,48	»	Muhtelif olmak üzere

57 828,98 lira trafik hasılatı ve 3163 sayılı kanunun muvakkat 2 nci maddesi mucibince Nafia vekâletinden alınan «15 000» lira ile birlikte «72 828,98» liradır. Bu rakamlara göre transit işletmesinin açığı 67 162,69 liradır.

3 — Devlet demiryolları ve limanları idaresinin 1937 malî yılındaki umumî masrafı 32 309 454,72 lira ve umumî varidatı da 35 570 207,43 lira tutmuştur.

Bu rakamlara göre varidat fazlası 3 260 752,71 liraya baliğ olmuştur.

4 — Bağdad kısmı masrafı ise 1 645 980,22 liraya ve varidatı da 2 549 680,95 liraya baliğ olmuş ve 506 sayılı kanunun 7 nci maddesine tevfiқан Bağdad demiryolları şirketi hesabı zimmet ve matlubuna naklölunmuştur.

Bu münakaleden sonra işletme masrafı 25 776 608,67 lira ve mübayaa taksitleriyle birlikte 30 663 474,50 lira; işletme varidatı da 33 020 526,48 lira olarak tesbit edilmiş ve bilânçoya bağlı işletme hesabı bu rakamlara göre tanzim olunmuştur.

Bağdad kısmı masraf ve varidatı hariç olmak üzere tanzim olunan işletme hesabına nazaran varidat fazlası «2 357 051,98» liradır.

Bütçe kanununun 5 nci ve 6 ncı maddelerile yapılmasına mezuniyet verilen hizmetler, istikraz salâhiyeti kullanılmadan normal varidatla ifasına imkân hâsil olduğundan yukarıda varidat fazlası olarak gösterilen 2 357 051,98 lira kâr ve zarar hesabına naklölunmuştur.

5 - 1937 malî yılı işletme emsali

	Masraf	Varidat	Emsal
İşletmeler	27 422 588,89	35 570 207,43	77,09
Mubayaa taksitleri	4 886 865,83	—	—
	<u>32 309 454,72</u>	<u>35 570 207,43</u>	<u>90,83</u>

Beher 100 lira varidata mukabil yapılan masrafı gösteren işletme emsali yukarıda görüldüğü üzere mübayaa taksiti hariç olmak üzere 77,09 ve mübayaa taksitile birlikte 90,83 tür.

6 — 1938 yılına devreden kâr ve zarar hesabı zimmet bakiyesi 32 874 987,82 liraya baliğ olmuştur. Bakiyenin bu miktara yükselmesi 1042 sayılı teşkilât kanununun 47, 49 ve 50 nci mad-

deleri mucibince itfa ve teedid sermayelerinin kâr ve zarar hesabı zimmetine kaydedilmek suretile tahakkuk ettirilmelerinden ileri gelmiştir.

Divanı muhasebat encümeni mazbatası

T. B. M. M.

D. M. Encümeni

Esas No. 1/319, 3/246

Karar No. 39

20 - V - 1940

Yüksek Reisliğe

Devlet demiryolları ve limanları işletme umum müdürlüğünün 1937 malî yılı hesabı katğisi hakkında Başvekilliğin 5 - III - 1940 tarihli ve 6/925 sayılı tezkeresi ile teklif olunan kanun lâyihası Divanı muhasebat riyasetinin 30 nisan 1940 tarih ve 164584/1134 sayılı tezkeresile gönderilen mutabakat beyannamesi Divanı muhasebat reisi Seyfi Oranın ve idarenin Maliye ve muhasebe işleri reisi Vehbi Çokerin huzurlarile tedkik ve müzakere olundu.

1 — Hesabı katğinin muhassasat cedvelinde yazılı tahsisat ile tediyatın Divanı muhasebatça tesbit olunan miktara uygun olduğu görülerek kabul edilmiştir.

2 — Hesabı katğinin varidat cedvelinde yazılı tahsilâtın Divanı muhasebatça tesbit edilen miktara nazaran 2422,85 lira noksan olduğu görülmüş ve bu da bütçeye aid bir varidatın idarece varidat hesabı yerine kâr ve zarar hesabına kaydedilmesinden ileri geldiği anlaşılmış ve bu sebeble idarenin varidatı 2422,85 lira fazlasile 33 022 979,33 lira olarak kabul edilmiştir.

3 — 1483 numaralı kanunun 12 nci maddesi mucibince hesabı katğiye eklenen cedvellerden işletme hesabına aid cedvelde Bağdad kısmı masrafı olarak tahakkuk eden 1 645 980,22 lira ve mezkûr hattın varidatı olarak tahakkuk eden 2 549 690,95 lira 506 numaralı kanunu tadil eden 1483 numaralı kanunun 17 nci maddesi mucibince Bağdad şirketini temsil eden hesabın zimmet ve matlubuna münakalesinden sonra işletmenin hakikî masrafı 30 663 474,50 lira varidatı da 33 020 556,48 lira olarak yazılı olduğu görülmüş ise de ikinci maddedeki izahata göre işletme varidatı olarak kaydedilmesi lâzımgelen 2422 lira 85 kuruştan başka idarece muhtelif hasılat olarak irad kaydedilen paralarla bakımı işletme idaresine dev-

redilen hatların noksanlarının ikmalî için 1937 senesinde ikmalî nevakıs namile umumî muvazeneden alınan paralardan Bağdad hattına hisse ifraz edilmemesi icab ederken bu membalardan elde edilen hasılatın mezkûr hatta ayrılmış olan ceman 85 652,09 liranın da işletme varidatına götürülmesi icabettiğinden ve bu takdirde de idarenin işletme varidatının 88 074,94 lira tezyüd edeceği anlaşıldığından işletme varidatı 88 074,94 lira fazlasile 33 108 631,42 lira ve binnetice kârı da 2 445 126,92 lira olarak kabul edilmiştir.

4 — 1937 senesinde yapıldığı gibi idarenin işletmeler üzerine taksimatlı olarak tertibedilmiş olan masraf katğı hesab cedvellerinde Umum müdürlük ve Merkez başlığı altında gösterilen sarfiyat yekûnunun idarenin müşterek masrafı telâkki edilib bundan mübayaa taksiti ile mevcud olduğu takdirde inşaata taallük eden sarfiyatın tenzilinden sonra kalacak bakiyeden Bağdad hattına hisse tefrik edilmesi lâzımgelirken 1929 - 1936 senelerinde bu esasa muhalif olarak kabul edilmiş olan bir formüle istinaden hisse tefriki eihetine gidildiği anlaşılmış ve yapılan tedkikat sonunda bu formüle tevfiKAN hisse tefriki neticesi olarak mezkûr hatta müşterek masraftan 1 058 271,82 lira noksan hisse ayrıldığı teayyün etmiş olduğundan bu para ile 1930 senesinde yapılan ve ahiren iera edilen inceleme sonunda kabule lâyük bir icabe istinad etmediği anlaşılan tashihi hesap dolayisile mezkûr şirketin matlubuna geçirilmiş olan 152 465,04 liranın ve bir de 3 neü maddede sözü geçen 85 652,09 lira ile kezalik muhtelif hasılatın ve ikmalî nevakıs namî ile alınan paradan 1936 malî senesinde ayrılmış olan hisseyi teşkil eden 52 351,88 liranın Bağdad hattı hesabı carisine zimmet kaydi suretile vaziyeti hesabiyenin islahı eihetine gidilmesi lâzım-

geleceği kararlaştırılmıştır.

5 — Beyannamenin 2 ve 3 ncü fıkralarında yazılı muamele ve hareket tarzları hakkında karar ittihazına mahal görülmemiş ve 4 ncü fıkrasında yazılı temenniye Encümenimizce de iş-tirak edilmiştir.

Divanı M. E. Reisi	M. M.	Kâtib
Niğde	Çanakkale	Kastamonu
Faik Soylu	R. Bulayırılı	H. Dicle

Afyon K.	Balıkesir	Bolu
Cemal Akçın	H. Şeremetli	Cemil Özçağlar
Bolu	Burdur	Erzurum
E. Yerlikaya	M. Sanlı	N. Dumlu
Kastamonu	Maraş	Ordu
Nuri Tamaç	M. Erten	Ahmed İhsan Tokgöz
Sivas		
M. Gürleyük		

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Devlet demiryolları ve limanları işletme umumî idaresinin 1937 malî yılı katği hesab kanun lâyihası

MADDE 1 — Devlet demiryolları ve limanları işletme umumî idaresinin 1937 malî yılı masrafı bağı «A» cedvelinde gösterildiği üzere «32 309 454,72» liradır.

MADDE 2 — Sözü geçen idarenin aynı yıl varidatı bağı «B» cedvelinde gösterildiği üzere «35 570 207,43» liradır.

MADDE 3 — Tahsisattan sarfolunmayıp «A» cedvelinin aid olduğu sütununda gösterilen «2 143 993,79» lira tahsisat bakiyesi iptal olunmuştur.

MADDE 4 — Bu kanun neşri tarihinden mu-teberdir.

MADDE 5 — Bu kanunun hükümlerini icraya Maliye ve Münakalât vekilleri memurdur.

20 - II - 1940

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.
Dr. R. Saydam	Fethi Okyar	N. Tınaz
Da. V.	Ha. V.	Ma. V.
Fayık Öztrak	Ş. Saracoğlu	F. Ağralı
Mf. V.	Na. V.	İk. V.
Yücel	A. F. Cebesoy	H. Çakır
S. İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. V.
Dr. H. Alataş	R. Karadeniz	Muhlis Erkmen
Mü. V.	Ti. V.	
A. Çetinkaya	N. Topcoğlu	

DİVANI MUHASEBAT ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

Devlet demiryolları ve limanları işletme umum müdürlüğünün 1937 malî yılı hesabı katği kanun lâyihası

MADDE 1 — Devlet demiryolları ve limanları işletme umum müdürlüğünün 1937 malî yılı masarifi bitişik (A) cedvelinde gösterildiği üzere 32 309 454 lira 72 kuruştur.

MADDE 2 — Adı geçen Umum müdürlüğün aynı yıl tahsilâtı bitişik (B) cedvelinde gösterildiği üzere 35 572 630 lira 28 kuruştur.

MADDE 3 — Muhassasattan 1937 malî yılı içinde sarfolunmayan ve bitişik (A) cedvelinde ayrı bir sütunda gösterilen 2 143 993 lira 79 kuruş tahsisat bakiyesi iptal olunmuştur.

MADDE 4 — Bu kanun neşri tarihinden mu-teberdir.

MADDE 5 — Bu kanunu icraya Maliye ve Münakalât vekilleri memurdur.

A - CEDVELİ

F.	Muhassasatın nevi	Muhassasat		Sarfıyat		İptal olunan muhassasat	
		Lira	K.	Lira	K.	Lira	K.
1	Ücret ve yevmiyeler	7 917 990		7 081 902	27	836 087	73
2	Daimî memuriyet harcırahı	16 600		10 527	13	6 072	87
3	Muvakkat memuriyet harcırahı	55 700		48 640	94	7 059	06
4	Devir ve teftiş harcırahı	102 200		69 633	04	32 566	96
5	İdare teşkilâtına dahil memur ve müstahdemlere yardım	934 625		912 043	68	22 581	32
6	İdare masrafları	1 218 525	99	1 136 443	26	82 082	73
7	İşletme masrafları	13 267 510	35	13 191 675	45	75 834	90
8	Mütenevvi masraflar	238 500		148 137	28	90 362	72
9	Borçlar	531 153	65	480 904	36	50 249	29
10	Tesisat ve tevsiat masrafları	978 000		843 884	25	134 115	75
11	Sigorta ücret ve sermayesi	62 000		62 000		0	
12	Tekaüd, dul ve yetim maaşları	1 860		786	84	1 073	16
13	Mubayaa olunan hat ve limanların senelik faiz ve itfa karşılıkları ve sair masraflar	4 975 909		4 886 865	83	89 043	17
14	3071 numaralı kanunun 2 nci maddesi mucibince Sivas cer atelyesi tezgâh ve sair tesisatı masrafı	500 000		43 975	57	456 024	43
15	Trabzon - İran hudud transit yolu otobüs, kamyon ve otomobil işletmesi masrafları	271 881		139 991	67	131 889	33
16	Eenebi misafirlere mahsus servis vagonu bedeli	80 000		0		80 000	
17	1715 numaralı kanunun 8 nci maddesi mucibince Cümhuriyet Merkez bankasına verilecek itfa karşılığı	295 751		295 751		0	
18	Bakımı idareye devredilen hatların noksanlarının ikmali masrafı	483 750		434 799	63	48 950	37
F. M.	Ankara gar binası inşaatının ikmali ile tesisat ve tezyinatı	446 938	55	446 938	55	0	
»	Sivas atelyesi inşaatının ikmali ile tesisat ve iltisak yolları masrafı	673 506	05	673 506	05	0	
»	Geyve - Vezirhan arasındaki 57 kilometrelik hattın tezdidi masrafı	941 884	23	941 884	23	0	
»	Hat tevsiyatı ile muhtelif istasyon binaları ve hangar ve ambar inşaatı masrafı	358 787	25	358 787	25	0	
»	Vagon ve rotatifkar makineleri ve tezgâh mubayaaı masrafı	376	44	376	44	0	
»	Havayolları Devlet işletme idaresine yardım	100 000		100 000		0	
Yekûn		34 453 448	51	32 309 454	72	2 143 993	79

B - CEDVELİ

F.	M.	Varidatın nevi	Muhammenat		Tahsilât	
			Lira	K.	Lira	K.
1		Demiryolları hasılatı				
	1	Yolcu	8 328 750		9 779 566	18
	2	Yolcu ağırlığı	205 000		246 914	66
	3	Mesajeri	461 750		502 066	53
	4	Seyriseri	1 100 750		1 401 236	34
	5	Seyrihafif	17 610 000		20 411 373	16
	6	Muhtelif hasılat	750 000		1 079 455	24
		Fasıl yekûnu	28 456 250		33 420 612	11
2		Liman ve rıhtım ve iskeleler hasılatı				
	1	Haydarpaşa liman ve rıhtım	600 000		791 616	33
	2	Derince limanı	150 000		175 221	05
	3	İskeleler	50 000		82 855	36
		Fasıl yekûnu	800 000		1 049 692	74
3		Sıhhiye tevkifatı	220 000		266 298	99
4		Mütenevvi hasılat				
	1	İstimalden iskat edilen vagon, lokomotif ve hurda demir-ler satışı	5 000		14 515	14
	2	Memurlardan alınacak tahsil ücreti	2 500		3 353	63
	3	Çıraklardan alınacak pansiyon ücreti	20 000		196	38
	4	İdareye aid binalardan alınacak icar bedeli	35 000		111 632	38
	5	1 haziran 1912 tarihli titlâfnamesine tevfikân İzmir li-man idaresinden senevî maktuan alınacak bedel	7 500		0	
	6	Faiz	50 000		149 749	93
		Fasıl yekûnu	120 000		279 447	46
5		Trabzon - İran hudud transit yolu otobüs, kamyon ve otomobil işletmesi hasılatı	274 600		72 828	98
6		Bakım işletmeye devredilmiş hatlardaki noksanlar be-dellerine mahsuben umumî muvazeneden alınan	0		483 750	
		Umumî yekûn	29 870 850		35 572 630	28